

Р.І. Байцар, В.І. Степник

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра метрології, стандартизації та сертифікації

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ НАФТОГАЗОВИДОБУВНОГО КОМПЛЕКСУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

© Байцар Р.І., Степник В.І., 2010

Розглянуто основні етапи оцінки впливу на навколишнє середовище. Запропоновано короткий опис технологічного варіанта розробки Пасічнянського родовища.

The basic stages of influence estimation on the environment are considered. The sketch of technological variant of the Pasichna deposit development is offered.

Постановка проблеми. Подальше розроблення проекту Пасічнянського нафтогазового родовища вимагає оцінки його впливу на навколишнє середовище (ОВНС), кінцевим результатом якої є заява про екологічні наслідки. Остання є документом, який містить як саму оцінку можливого впливу, так і рекомендовані засоби його пом'якшення і мінімізації. Розроблення такої заяви є вимогою західного й українського законодавств з метою ознайомлення з основними чинниками, які спонукають інвестора, проектувальника та виконавців ОВНС до врахування зацікавленості широких верств громадськості щодо розгляду таких проблем, як:

- національний видобуток нафти;
- підстава для виконання оцінок впливів;
- перспектива технологічної розробки родовища;
- процес участі громадськості.

Національний видобуток нафти. ВАТ “Укрнафта” здійснює геологорозвідувальні роботи, експлуатаційне буріння, видобуток нафти, конденсату, попутного нафтового і природного газу на території двох нафтогазових регіонів України – західного та східного. Західний регіон забезпечує 20.4 % видобутку нафти (разом з конденсатом) та 11.1 % газу.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.06.92 р. № 346 Національна Академія наук України за участю провідних спеціалістів Держкомгеології і Держнафтогазпрому розробила Національну програму “Нафта і газ України до 2010 року”, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 17.02.95. № 125, і покладена в основу Концепції розвитку паливно-енергетичного комплексу України на період до 2010 року (затверджена Постановою Верховної Ради України від 02.02.94 № 3907-ХІІ). Ця програма є комплексним стратегічним планом розвитку нафтогазової галузі на перспективу, в якому розроблені напрями й обсяги робіт відомств і організацій, що охоплюють комплекс від регіональних геологорозвідувальних робіт до переробки сировини. Основою розвитку галузі є збільшення обсягів розвідувального та експлуатаційного глибокого буріння.

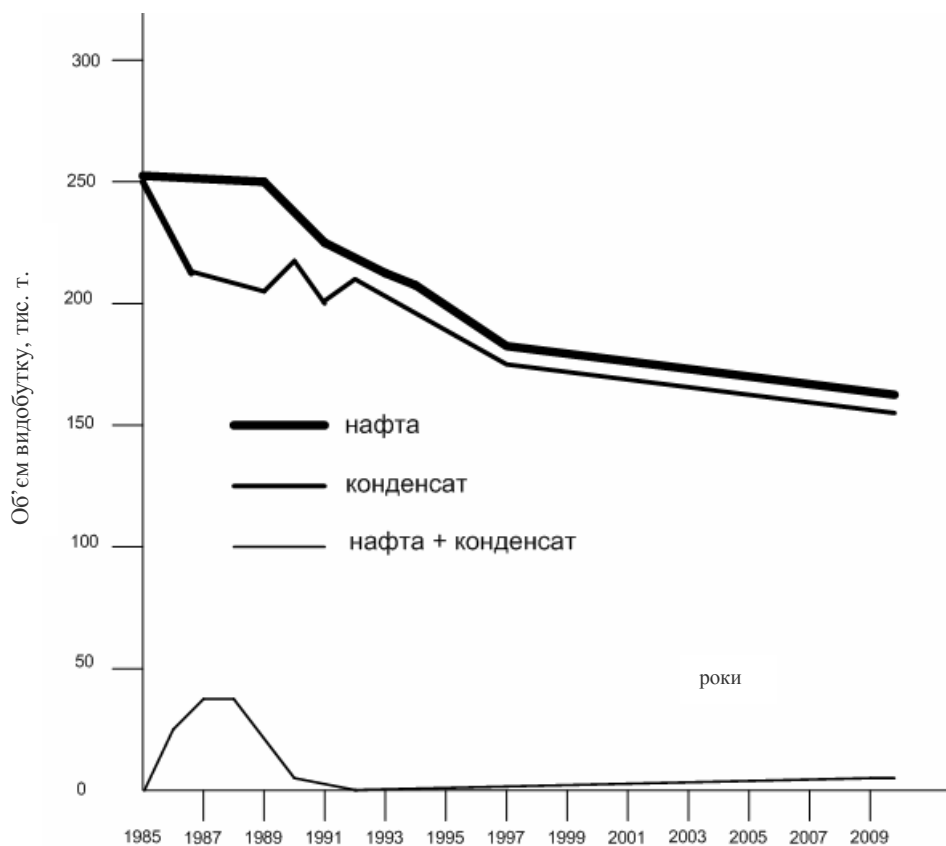

Рис. 1. Забезпеченість видобутку нафти запасами основних родовищ підприємства

Нафтогазовидобувне управління (НГВУ) “Надвірнанафтогаз” є однією з трьох нафтогазовидобувних організацій західного регіону України. Підприємство розробляє 13 нафтових, нафтогазових, газових і газоконденсатних родовищ в адміністративних межах Івано-Франківської і Чернівецької областей. Експлуатаційний фонд свердловин становить 313 нафтових, 13 газових, 40 нагнітальних та 57 спостережних. Основними родовищами з видобутку нафти є Битків-Бабчинське, Луквинське і Лопушнянське, частка яких у загальному обсязі видобутку нафти по підприємству становить 72 %.

Перспективи підприємства зі стабілізації рівня видобутку нафти і газу пов'язані з подальшим розвитком Лопушнянського, Пасічнрянського та інших родовищ, а також з веденням робіт з інтенсифікації припливів пластових флюїдів. За таких умов підприємство планує стабілізувати видобуток та підтримати його на рівнях попередніх трьох років. Основні показники видобутку вуглеводної сировини по НГВУ “Надвірнанафтогаз” показані на рис. 1, 2.

Підстава для виконання оцінок впливів. Підставою для виконання оцінок впливу проєктованої діяльності на навколишнє середовище у процесі розробки й експлуатації Пасічнрянського родовища є відповідна законодавча база України.

Метою проєкту є продовження нафтогазовилучення з нафтових, газових та газоконденсатних покладів, які пов'язані з менілітовими відкладами палеогену Пасічнрянської складки третього ярусу структур Бориславсько-Покутської зони. Державна ліцензія на права користування надрами в межах цього родовища, яка є в НГВУ, надає право у встановленому вітчизняним законодавством порядку вести розроблення мінеральних ресурсів для задоволення дедалі більших національних потреб у вуглеводневій сировині, забезпечення екологічного балансу навколишнього середовища.

Продукція свердловин (нафта, газ та газоконденсат) є невід'ємною частиною енергетичного комплексу України. Розроблюючи внутрішні запаси родовища, Україна, без сумніву, зменшує

економічну залежність від іноземних джерел енергії та зберігає адекватне, стійке забезпечення паливом, забезпечуючи економічний добробут, індустріальне виробництво та національну безпеку.

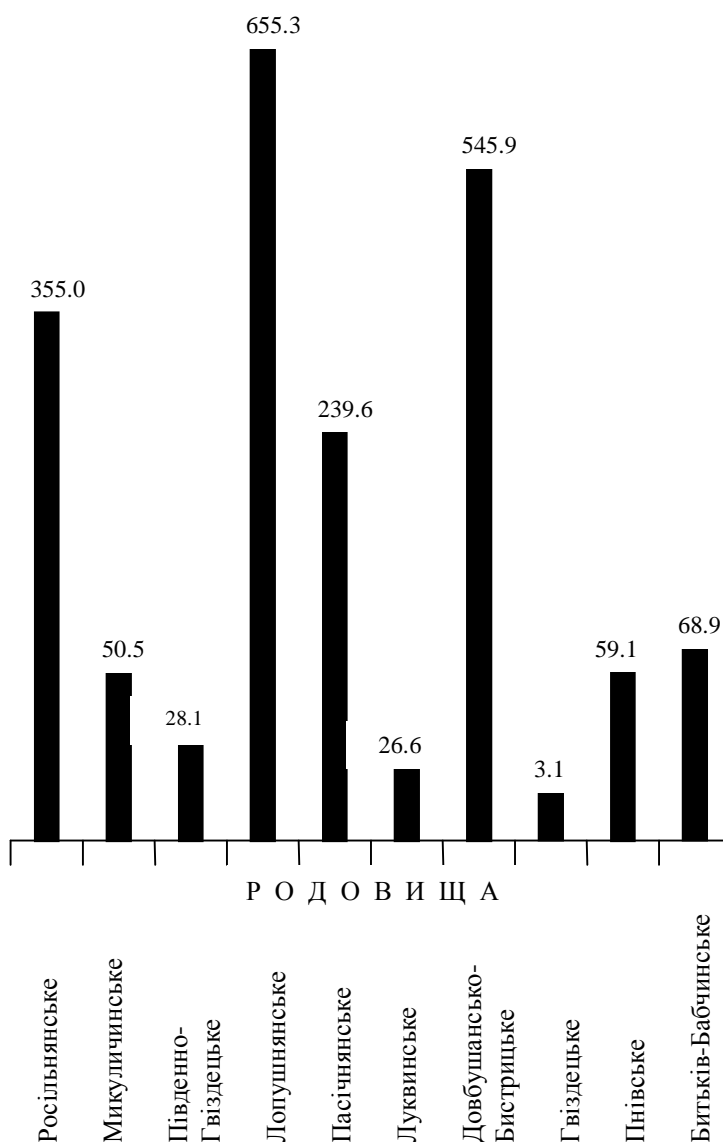

Рис. 2. Динаміка видобутку нафти і конденсату, тис. т.

Екологічна оцінка проекту діяльності розроблена відповідно до Закону України “Про екологічну експертизу” від 9 лютого 1995 р., де в статті 7 вказано, що “Об’єктами екологічної експертизи є ... проектні матеріали ..., реалізація яких може призвести до порушення екологічних нормативів, негативного впливу на стан навколишнього середовища, створення загрози здоров’ю людей”.

- Закону України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992;
- Закону України “Про охорону атмосферного повітря” від 16.10.1992;
- Закону України “Про тваринний світ” від 16.03.1993;
- Закону України “Про охорону праці” від 14.10.1992;
- Закону України “Про охорону здоров’я” від 19.11.1992;
- Лісового кодексу України від 21.01.1994;
- Кодексу України про надра від 27.07.1994;
- Земельного кодексу України від 13.03.1992;
- Повітряного кодексу України від 04.05.1992;

- Державних будівельних норм України (ДБН А.2.2-1-95). Склад і зміст матеріалів ОВНС при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. Основні положення проектування. Київ, 1996;
- Державної ліцензії на виконання спеціальних видів робіт у проектуванні та будівництві: проектні роботи, розробка спеціальних розділів проектів, оцінка впливу на оточуюче середовище – серія ІФ № 00268.

А також діючих в Україні ГОСТ, ДВСТ, РД, КД, ОСТ, ВСТ, СН, СніП; та звіту “Про НДР Технологічна схема розробки Пасічнянського родовища”.

Перспектива технологічної розробки Пасічнянського родовища. Пасічнянське родовище відкрите в 1970 році. Експлуатувалось 12 свердловин, одна з них газова. З фонду нафтових свердловин дві працюють фонтанним і вісім газліфтним способом, одна свердловина контрольна, чотири ліквідовані після буріння. Початковий пластовий тиск становив 55.0 МПа. В плані Пасічнянське родовище розташоване під Битків-Бабчинським родовищем і тому для цих родовищ використовувалася одна система збирання, підготовки і транспортування нафти і газу. Підтримання пластового тиску на цьому родовищі не здійснювалося у зв'язку з низькими колекторськими властивостями покладу, значною неоднорідністю порід-колекторів за площею та за розрізом, і складною геологічною будовою родовища.

Під час розрахунків технологічних показників враховується динаміка розбурювання площі і послідовність введення свердловин в експлуатацію, виходячи з наявності бурових верстатів і терміну буріння однієї свердловини. Буріння свердловини глибиною 4500 м триває три роки. Для розбурювання Пасічнянської площі планується задіяти три бурові верстати.

Пропонуються два технологічні варіанти розробки Пасічнянського родовища сумісно з виконавцями ОВНС:

1. Наявним фондом свердловин та додатковим бурінням двох свердловин на нафтовий і двох – на газовий поклади. Буріння і введення свердловин в експлуатацію здійснюватиметься протягом 2010 – 2019 років. До 2061 року провадитиметься розробка нафтової частини покладу, до 2076 року – газової частини. Сумарний видобуток нафти досягне обсягу 194,2 тис. т., природного газу – 1876,9 млн. м³, конденсату – 162,6 тис. т.

2. В режимі розчиненого газу наявним фондом свердловин та додатковим бурінням двох свердловин на нафтовий поклад, які будуть пробурені і введені в експлуатацію до 2010 року. Нафтова частина покладу розроблятиметься до 2061 року, розробка газової частини – до 2076 року. Сумарний видобуток нафти досягне величини 187,7 тис. т., природного газу 1557,5 млн. м³, конденсату 139,7 тис. т.

Для ведення робіт з метою геологічного вивчення та промислової розробки нафтогазоносних надр надрокористувач повинен мати проектну документацію [3].

Участь громадськості у ОВНС. Одним із завдань Демонстраційного проекту ОВНС розробки Пасічнянського нафтового родовища є участь громадськості як складової частини процесу ОВНС на всіх етапах ведення робіт. Практичну роботу з проведення процесу ОВНС і підготовки за його результатами відповідних матеріалів (розділів) тієї чи іншої документації мають виконувати спеціалізовані проектні організації із залученням науковців. Найдоцільнішими стадіями реального процесу ОВНС із залученням громадськості є:

- 1) узгодження Замовником і Виконавцем ОВНС “Заяви про наміри” здійснення певної господарської діяльності з органами місцевого самоврядування;
- 2) публікація в засобах масової інформації тексту “Заяви про екологічні наслідки діяльності”;
- 3) вивчення авторами матеріалів ОВНС громадської думки щодо проектованої діяльності за результатами підготовки розділів ОВНС;
- 4) урахування громадської думки при прийнятті рішення щодо реалізації проекту.

Найширше участь громадськості проявляється у здійсненні (паралельно до державної) громадської екологічної експертизи (згідно зі статтею 16 Закону України “Про екологічну

експертизу”). Доцільно сприяти участі в процесі ОВНС тих окремих осіб або груп, які мають спеціальні знання стосовно навколишнього середовища.

Участь громадськості у процесі ОВНС здебільшого супроводжується суперечностями – незгодою серед різних громадських організацій або зацікавлених осіб щодо мети, потреб, розміщення, альтернатив або впливу деякої діяльності. Така незгода може бути конструктивним внеском у процес планування діяльності в тому випадку, коли розбіжності не занадто істотні. Це, насамперед, підприємства, пов'язані з великими лінійними інженерними спорудами (шляхи, залізниці, лінії електропередачі, трубопроводи), водосховищами та дамбами, підприємства, які виробляють, зберігають, обробляють або переробляють небезпечні матеріали. Частково суперечності щодо великих проєктів такого типу пов'язані із потребою вилучення землі у власників та землекористувачів, придбання землі для громадських потреб може викликати активний опір.

Під час виконання ОВНС розробки Пасічнянського родовища були заплановані заходи із забезпечення участі громадськості:

- створення громадського дорадчого комітету, надання кожному можливості активно брати участь у процесі;
- проведення підготовчих зустрічей, для врахування зауважень і побажань щодо питань, пов'язаних з розробленням ОВНС родовища;
- організування інформаційних пунктів для забезпечення вільного доступу до інформації ОВНС;
- надання постійних повідомлень, з метою інформування громадськості про хід ОВНС за допомогою місцевих засобів масової інформації;
- проведення заключних зустрічей з ОВНС, для підведення підсумків виконаної роботи.

Висновки. Отже, результатом виконання оцінки впливу на навколишнє середовище у процесі розроблення і експлуатації нафтогазового родовища є деякі негативні екологічні наслідки, такі як: експлуатація свердловин, екологічний стан звалищ нафтопродуктів, утилізація бурових розчинів. Підставою для такої оцінки є відповідна законодавча база України. Залучення громадськості до процесу ОВНС надає громадянам можливість висловити свою позицію з приводу права на життя у сприятливому довкіллі.

1. Технологічна схема розробки Пасічнянського родовища // Ю. Смур, В. Косенко, Г. Гімер та ін. // Звіт про науково-дослідну роботу. ЦНДЛ, Ів.-Франківськ, 1997. 2. Демонстраційний проєкт оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) розробки Пасічнянського нафтового родовища. Надвірнянське нафтогазовидобувне управління відкритого акціонерного товариства “Укрнафта”, Ів.-Франківськ, 1998 – 1999 рр. 3. http://www.dnop.kiev.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=958&Itemid=102.